

TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELER PARLAMENTER ASAMBLESİ ULUSLARARASI SEÇİM GÖZLEM MİSYONU

Kazakistan Cumhuriyeti Meclisi Milletvekili Seçimleri – 10 Ocak 2021

AÇIKLAMA

Kazakistan Cumhuriyeti makamlarının daveti üzerine ve yetkisine uygun olarak, TÜRKPA Uluslararası Seçim Gözlem Misyonu (bundan sonra Misyon veya Gözlemciler olarak anılacaktır) 10 Ocak 2021 tarihinde Kazakistan Cumhuriyeti'nde yapılan milletvekili seçimlerinin kısa süreli gözlemini gerçekleştirmiştir. Misyonun üyeleri arasında Azerbaycan ve Türkiye Cumhuriyeti milletvekilleri ve ayrıca TÜRKPA Sekreteryası temsilcileri yer aldı.

Milletvekili seçimleri esas olarak Kazakistan Cumhuriyeti Anayasası, Seçim Kanunu ve Merkezi Seçim Komisyonu (MSK) kararlarına göre düzenlenmektedir. Genel olarak Anayasa Kanunu, Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin, Senato ve Meclis üyelerinin, belediyelerin ve diğer yerel özyönetim organlarının hazırlanmasından ve yürütülmesinden doğan ilişkileri düzenlemenin yanı sıra, vatandaşların iradesinin özgürce ifade edilmesini garanti altına alır. Yasal çerçeve, Vatandaşların Seçme Haklarının Garanti Edilmesine Dair Kanunu, Barışçıl Meclisler Kanunu (2020'de kabul edildi), Siyasi Partiler Kanunu (2020'de değiştirildi), Kitle İletişim Kanunu ve Merkez Seçim Komisyonu düzenlemelerini içerir. Kazakistan, demokratik seçimlerle ilgili önemli uluslararası ve bölgesel anlaşmalara taraftır.

Kazakistan'daki seçimler, Merkez Seçim Komisyonu (MSK), 232 Bölgesel Seçim Komisyonu ve 10061 Yerel Seçim Komisyonları tarafından yönetilmektedir. Kazakistan'ın diplomatik temsilciliklerinde kurulan 66 sandıkta yurtdışında oylama yapıldı. Her seviyedeki seçim komisyonlarının üyeleri 5 yıllık bir dönem için atanır ve Yerel Seçim Komisyonları hariç, 7 üyeden oluşmaktadır.

KOVID-19 salgını dolayısıyla, MSK, seçim gününde sandık merkezlerinde sosyal mesafelerin tahsisi, sandık merkezlerinde dezenfektanların sağlanması ve ihtiyati ve koruyucu tedbirlerin hazırlanması konusunda Sağlık Bakanlığı ile etkin bir şekilde işbirliği yapmaktadır.

Aynı zamanda, Devlet Başhekimi, "Kazakistan Cumhuriyeti parlamento seçimlerinde seçim kampanyası sırasında koronavirüs enfeksiyonunun yayılmasını önleyecek tedbirlerin onaylanması üzerine" karar aldı.

MSK, 90'ı kadın 312 adayı içeren listelerle bu seçimlere katılım için beş siyasi partiyi kayıt altına aldı. Siyasi Partiler Kanunu'nda yapılan son değişiklikler, ülkenin her bölgesinde ve ülke açısından önemli üç şehirde şubeye sahip olma şartı ile parti kaydı için gerekli asgari parti üyesi sayısını 40.000'den 20.000'e düşürdü.

Misyon, gözlem programının bir parçası olarak Merkez Seçim Komisyonu başkanı, Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Kazakistan Cumhuriyeti Senato Başkanı ile bir araya geldi. Bu toplantılar sırasında Misyon üyelerine seçim hazırlıkları, alt düzey komisyonlar ve kolluk kuvvetleri için eğitim, seçmen ve aday kayıtları ve şikayetlerin incelenmesi konularında bilgi verildi.

Misyon üyeleri, seçimlerde yarışan siyasi partilerin temsilcileriyle de bir araya geldi. Siyasi parti yetkilileri gözlemcilerle seçim platformları ve kampanyalar hakkında bilgi verdi.

Misyon, seçim günü başkent Nur-Sultan'daki bir dizi sandık merkezini ziyaret ederek sandıkların açılmasından oyların sayılmasına kadar her aşamada oylama sürecini gözlemledi. Misyon ayrıca, oylamayı gözleme ve seçmenler ve sandık yetkililerinin yanı sıra yerel gözlemcilerle konuşma fırsatı da buldu.

Seçim günü sandıklar sabah 07: 00'den akşam 20:00'ye kadar açık olmuştur. Oylama genel olarak sakin bir ortamda geçmiş ve Kazakistan Cumhuriyeti Merkez Seçim Komisyonu'na göre seçmenlerin %63,3'ü oy kullanmıştır. MSK'ye göre, yaklaşık 11,915,903 seçmen oy kullanmak üzere kaydedilmiştir.

10 Ocak 2021 Seçim Günü TÜRKPA gözlemcileri, Nur-Sultan'ın dört ilçesinde yapılan seçimleri izlemiştir. Gözlemci heyeti, sandıkların açılmasından oyların sayılmasına ve seçim sonuçlarının belirlenmesine kadar, oylamanın çeşitli aşamalarında oylama süreciyle ilgili kişisel bir izlenim oluşturma fırsatı buldukları sandık merkezlerini ziyaret etmiştir. İlk defa uygulanan ortak kota sayesinde kadın ve gençlerin seçimlere ilgisi önemli ölçüde artmıştır.

Misyon, 2017 anayasa reformu da dahil olmak üzere, son yıllarda Kazakistan'ın seçimlerle ilgili yasal çerçevesindeki önemli aşamaların gelişimine vurgu yapmaktadır. Alt düzey seçim organlarının oluşumu, seçmen kayıt süreci ve ülkenin siyasi yaşamında gençlerin ve kadınların artan rolü ile ilgili önemli yasal değişiklikler yapılmıştır.

Böylece, ilk kez, Kazakistan Seçim Kanunu, seçimlere katılan siyasi partilerin aday listelerinde kadın ve gençlerin en az %30 ile temsil edilme kotası getirmiştir.

Kanunun münhasır sorumluluklarının bir parçası olarak 2017 anayasa reformunun kendisi, Meclisin hükümete güven oyu vermeme kararlarının yanı sıra hükümetin oluşumu ve denetlenebilirliği konusundaki rolünü artırdı. Ayrıca, Kazakistan'ın seçim mevzuatındaki önemli değişikliklerden biri, parlamento muhalefet kurumunun getirilmesi ve Meclis faaliyetlerindeki rolünün güçlendirilmesidir. Bu bağlamda, parlamento muhalefetinin parlamento oturumlarını başlatma ve hükümetin gündemini belirleme hakkı vardır. Ek olarak, Kazakistan'ın ulusal mevzuatındaki önemli bir yenilik, ülkenin siyasi sisteminin demokratikleşmesine yardımcı olan yeni bir Barış Meclisi Kanununun kabul edilmesi olmuştur.

Misyona Kazakistan'daki bu seçimler sırasında kaydettiği önemli teknolojik gelişmelerden biri seçmen kayıt sürecinin iyileştirilmesidir. Bu bağlamda, Merkez Seçim Komisyonu ve Dijital Kalkınma ve Enformasyon Bakanlığı vatandaşların kayıt bilgileri için çevrimiçi bir doğrulama sistemi geliştirdi. Sonuç olarak, 4.000'den fazla yerel seçim komisyonu üyesi, ikamet bilgilerini seçmen listeleriyle kontrol etmelerine olanak tanıyan bir elektronik portal aracılığıyla erişim kazanmıştır.

Yukarıda verdiğimiz bilgiler ışığında Misyona, parlamento seçimlerinin demokratik ve aynı zamanda oldukça rekabetçi olduğunu ve Kazakistan'daki siyasi partilerin rolünün büyüdüğünü vurgular. Gençlerin ve kadınların bu seçimlere geniş katılımı, aynı zamanda, ülkenin siyasi yaşamına toplumun her iki kesiminin de sürekli katılımını sağlayan siyasi partilere rekabet etmek için yeni getirilen kotayla ilgili düzenleyici çerçeveden kaynaklanmaktadır.

Misyona, seçim komisyonlarının, engellilere engelsiz erişim sağlayan seçimlere iyi ve profesyonelce hazırlandığını gözlemledi. Misyona aynı zamanda, MSK ve yerel seçim komisyonlarının yetkililerinin KOVİD-19 salgını bağlamındaki mükemmel çalışmalarını takdir ediyor. Pandeminin yayılmasını önlemek için alınan tedbirler sandık merkezlerine ulaşımı zorlaştırmamıştır.

Mevzuat, vatandaşların ve uluslararası seçimlerin gözlemlenmesini sağlar. Siyasi partiler benzer haklara sahip gözlemci ve vekil sahibi olma hakkına sahipken, vatandaş gözlemciler kamu ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından aday gösterilebilir.

Misyona, Kazakistan'da uluslararası seçim gözlemi için oluşturulan yasal ve lojistik koşulları takdir etmekte ve TÜRKPA Seçim Gözlem Yönetmeliği ve ilgili uluslararası belgelere uygun olarak objektiflik, adalet, şeffaflık ve tarafsızlık ilkelerine bağlı kalmaktadır.

Misyon, 10 Ocak 2021 tarihinde Kazakistan Cumhuriyeti Meclis Milletvekilliđi seçimlerinin Kazakistan'ın ulusal mevzuatı ve uluslararası seçim standartlarına uygun olarak yürütüldüğü sonucuna varmıştır.